

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Номер 3
2007

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2007

У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В О

Номер 3
2007

Журнал засновано
в лютому 2001 року

Редакційна колегія

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства
Міністерства освіти і
науки України

The founder is the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute of the
Ministry of Education and
Science of Ukraine

Видає Науково-дослідний
інститут українознавства
(раз на три місяці)

Published once in three
months by the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute

Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

The chief editor
Petro KONONENKO,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

Заступник головного
редактора Тарас КОНО-
НЕНКО, заступник дирек-
тора Інституту з наукової
роботи, доцент, кандидат
філософських наук

Assistant of the chief edi-
tor Taras KONONENKO,
deputy director of Institute
on scientific work, candydat
nauk, dotsent

Відповідальний секретар Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

Бандура Г.Г., Бугров В.А., Дяків Р.С., Лукашенко В.В.,
Наливайко С.І., Придатко Т.О., Ренке Т. Л.,
Солдатенко В.М., Сніжко В.В., Токар Л.К., Фі-
гурний Ю.С., Шкрібляк П.В., Ярошинський О.Б.

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано Вченою радою Науково-дослідного
інституту українознавства Міністерства освіти і
науки України (протокол №09 від 25.09.2007 р.)

Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 494-13-30
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua

Електронне наукове фахове видання
“Українознавство” відповідно до рішення Вченої ради
(протокол № 10 від 31.10.05) щодо поширення
журналу в мережі Інтернет розповсюджується за
адресою <http://www.ualogos.kiev.ua>

©Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2007

КОНОНЕНКО П. П. – голова колегії
Баран В.Д., доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України
Баранівський В.Ф., доктор філософських наук,
професор
Бевз Т.А., доктор історичних наук
Бичко І.В., доктор філософських наук, професор
Болюбаш Я.Я., доцент, директор Департаменту
вищої освіти МОН України
Ворончук І.О., кандидат історичних наук
Гуржій А.М., доктор технічних наук, професор,
академік АПН
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних
наук, професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, про-
фесор
Жебровський Б.М., кандидат педагогічних наук
Ідзьо В.С., доктор історичних наук, академік
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Качкан В.Т., доктор філологічних наук
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Колодний А.М., доктор філософських наук,
професор
Кононенко Т.П., кандидат філософських наук
Кожоляк Г.К., доктор історичних наук
Коротя-Ковальська В.П., народна артистка України
Коцур В.П., доктор історичних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мокренко А.Ю., професор національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, про-
фесор
Недюха М.П., доктор філософських наук,
професор
Николаєнко С.М., кандидат педагогічних наук
Паращенко Л.І., кандидат педагогічних наук
Погрібний А.Г., доктор філологічних наук, професор
Погребенник В.Ф., доктор філологічних наук,
професор
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Сазоненко Г.С., кандидат педагогічних наук
Свіженко В.О., доктор біологічних наук
Степико М.Т., доктор філософських наук, професор
Толстоухов А.В., доктор філософських наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук
Яцків Я.С., доктор фізико-математичних наук,
професор, академік НАН України

*Редакція залишає за собою право на мовности-
лістичне редагування рукописів і передруків відпо-
відно до норм чинного Правопису, яке не змінює
позиції автора. Наукові статті в галузі історичних
наук зараховуються як фахові згідно з постановою
Президії ВАК від 10.12.2003 року № 2-05/10, нау-
кові статті в галузі філософських наук зараховують-
ся як фахові згідно з постановою Президії ВАК від
8.06.2005 року № 4-05/5*

*Автор несе відповідальність за фактичний вик-
лад матеріалу*

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П. Україна і Європа..... 6

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Фігурний Ю. Володимир Баран – видатний дослідник української минувшини (До 80-річчя з дня народження).....14
Ренке Т. Закоханий в українські старожитності.....22
Кононенко П., Кононенко Т. До 70-річчя від дня народження професора Ярослава Калакури.....25
Кононенко П. Українознавство – інтелектуальна молитва за Україну 28
Хоменко О. “Одвага. Непохитність. Чистота” (Три іпостасі О.Ольжича – поета, археолога, революціонера).....33
Касян Л. Духовна траєкторія Богдана Бойчука (Штрихи до образу з нагоди 80-річчя).....41
Сербін С. Візит Голубовича не залишився поза увагою.....45
Поклад Н. Максим Вдовиченко.....51
Головай І. Життєвий і творчий доробок І.Огієнка як приклад людської та національної гідності.....53

Розділ II ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Таровська О. Аналітичні розмисли над результатами опитування учнівської молоді щодо якості отримуваної освіти.....58
Балагура О. Розуміння М.Ю.Брайчевським філософії в культурі Київської Русі.....60
Таровська О. Методологічні розвідки: становлення теорії концентрів як генетичного засновку українознавчих міждисциплінарних досліджень.....66

Розділ III ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Токар Л. Українознавство і проблеми консолідації українського народу.....68
Шкрібляк П. Масова депортація із Західної України в 1947 році.....73
Федотова О. Особливості джерельної бази дослідження цензури друкованих видань в підрадянській Україні (1917–1990).....77
Семененко А. УГС/УРП в боротьбі за незалежність України (1988–1991).....82
Рибарук О. Літературними місцинами Верховинщини.....87
Калакура Я., Токар Л., Понур Ю. Науковий інструментарій українознавця.....89
Скрипка В. Філософія життя Т.Г.Шевченка.....92
Левицька Н. Відомі і маловідомі імена професорів університетів Наддніпрянської України (2-а половина XIX–початок XX ст.).....97
Цимбал Б. Статуси громадських організацій української еміграції: Союзу українців – жертв російсько-комуністичного терору та Організації демократичної української молоді як історичне джерело (50–60-і роки XX ст.).....102

Розділ IV ОСВІТА

Кононенко Т., Пономаренко А., Хоменко О., Касян Л. Українознавчі засади філології. Навчальна програма підвищення кваліфікації працівників галузі освіти (Проект).....116
Прадід Ю. Факультет української філології та українознавства Таврійського національного університету ім. В.І.Вернадського.....127
Савойська С. Мовно-освітні проблеми у працях І.Огієнка.....133
Пригоровська Л. Читач як об’єкт виховання в педагогічних поглядах О.П.Довженка.....136
Охріменко Ю. Українська освіта на віковому та історичному перехрестях.....140
Житарюк І. Загальноосвітній рівень населення Буковини на межі XIX–XX століть.....144
Ткаченко А. Історія родоvodu Ткаченків у історії української родини 151
Карпенко В., Лукашенко В. Теоретичне обґрунтування теорії Раша.....158
Панченко З. На уроці українознавства.....161

Розділ V МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Радевич-Винницький Я. Рідна мова у ситуації двомовності (Українські реалії).....166
Пономаренко А. Мовознавчі погляди Івана Франка в рецепції сучасних дослідників.....174

Розділ VI УКРАЇНЬСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Борисенко В. Відображення у фольклорно-етнографічних матеріалах трагедії українського народу за часів радянської дійсності.....180
Ольжич О. Дух руїни. По сторінках історії. 184
Гончаренко І. Українське суспільство XV–XVII століть у гендерному вимірі.....189
Фігурний Ю. Жанна Д’Арк української поезії.....194

Розділ VII УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

Горенко Л. Новгород-сіверський осередок кінця XVIII – початку XIX ст. в контексті українознавчих досліджень.....196
Зеленчук І. Проблеми збереження народної архітектури Гуцульщини.....203
Кожолянко Г. Від минулого до майбутнього – через духовні традиції.....204
Горенко Л. Національна культура в системі національної освіти.....204

Розділ VIII УКРАЇНА – ЕТНОС

Наливайко С. Небесний Рай-*Сварґа*, Молочний Шлях і скіфський цар *Спарґапіт*.....212
Гоцалюк А. Зміни календарно-побутових обрядів Карпатського регіону України за радянських часів.....218
Зеленчук Я. Роль мисливських та форельних господарств Гуцульщини для розвитку туризму та рекреації в Карпатському краї.....221

Розділ ІХ
УКРАЇНА І СВІТ

Чубик Ю. Перший конгрес закордонних дослідників історії Польщі.....	224
Бережна Т. Наші в Італії: людські долі.....	227
Данилюк-Кульчицька О. 53-тє свято культури русинів-українців у Свиднику (Словаччина).....	227

Розділ Х
ПРЕЗЕНТАЦІЇ, РЕЦЕНЗІЇ

Філіпчук Г. Рецензія на монографію “Українська освіта у світовому часопросторі” (Кононенко П.П., Кононенко Т.П.)..	234
Андрєєва К. Шлях Перетвореного Світогляду.....	236

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА**

Українознавство

**Номер 3
2007**

**науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал**

Комп'ютерний набір –
відділ науково-технічної інформації під керівництвом *Мельниченко О.А.*
Художнє оформлення – *Мулява Я.В.*
Наукова редакція – *Придатко Т.О.*
Літературна редакція – *Науменко Л.Г., Марковська А.В.*
Коректура – *Ткаченко Л.І.*
Комп'ютерна верстка – *Юрчук Л.О.*
Фото – *Сіренко Ю.П.*

За редакцією Петра Кононенка

Підписано до друку 19.09.2007 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура *pragmatika*.
Ум. друк. арк.28,13 Обл.-вид. арк.25,16
Тираж 300 прим. Зам. № 197/129

Українське агентство інформації та друку "Рада"
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку "Рада"